

Joan Triadú: «He procurat viure l'instant»

El pedagog i crític literari deia que «al segle XX ha triomfat la revolució de la dona»

Joan Triadú va néixer a Ribes de Freser el 30 de juliol del 1921 i va morir a Barcelona el 30 de setembre del 2010. Pedagog, crític literari, activista cultural i una d'aquelles persones que qualsevol país necessita per tirar endavant, Triadú va ser una figura imprescindible del redreçament cultural català de la segona meitat del segle XX. El recordem amb 14 reflexions extretes d'una de les últimes entrevistes que va concedir abans de morir.



Joan Triadú, treballant al despatx del seu domicili a Barcelona.

1. S'hauria de viure la imminència de la vida, dels moments. Com diu Joan Maragall: ?Voldria aturar tants moments de cada dia per fe'ls eters a dintre del meu cor!...?. Jo he procurat viure l'instant.
2. El segle XX a Catalunya és el segle de la consciència nacional, lingüística, cultural, científica i política. Hi ha tanta gent que ha treballat per aquest país, fins i tot que ha mort per aquest país...
3. El XX va ser un segle de guerres, però és el primer segle de la història en què Europa passa més de 50 anys sense cap guerra general. Paradoxalment, que es descobrí la bomba atòmica (no pas que es tirés, ep!) ha estat una cosa bona per al segle. Ha permès que avui hi hagi una certa Unió Europea. Hi ha hagut, això sí, guerretes molt tristes, doloroses i sagnants com la dels Balcans, que són restes d'uns pactes finals de pau mal engiponats, mal fets, sense respectar les llibertats dels pobles. D'altra banda, si agafem un mapa de l'Europa del 1900 i un altre de l'Europa d'ara, hi trobarem moltíssims països que han passat a ser independents. No s'ha arribat ni de bon tros a respectar les nacionalitats i a donar-los la llibertat que es mereixen, els drets humans encara no reconeixen el dret de l'autodeterminació dels pobles, però tot i això hi ha una llista

llarga de pobles que al segle XX han assolit la llibertat col·lectiva.

4. Tots els pobles han de tenir dret a l'autodeterminació, però aquest dret no es reconeix perquè sempre sorgeix la prohibició o el veto dels països que tenen a dintre nacionalitats en potència.

5. Al segle XX ha triomfat la revolució de la dona. Les revolucions poden triomfar poc o molt, però has de tenir en compte que fins fa quatre dies no hi havia res de res. Les primeres noies que van intentar entrar a la Universitat de Barcelona a començaments de segle ho havien de fer protegides. D'això a l'actualitat hi ha una gran diferència. Avui és normal que tu tinguis criatures i treballis. Abans, quan la dona es casava havia de deixar de treballar. Avui la majoria de dones no comprendrien que s'haguessin d'estar a casa, entre altres coses perquè es necessiten els dos sous. Si això és bo o no, ja és un altre tema. Els nens necessiten estar amb la mare. Moralment, doncs, que la dona treballi fora de casa és una pèrdua. Però la dona té dret a exercir una professió, i avui hi ha dones a tots els àmbits professionals. Encara hi ha diferència de sous, valoracions diferents, però Déu n'hi do.

6. Els nens se'ls ha d'estimar i se'ls ha de tractar com cal, però se'ls ha de dir que no. Si el mestre no sap dialogar amb l'alumne i no li para els peus quan els hi ha de parar, no compleix amb la seva obligació. Els nivells de fracàs escolar vénen donats en part perquè no hi ha una disciplina ni una actitud seriosa. L'alumne fa por, en certs ambients fa molta por. Els mestres tenen por dels alumnes i dels pares. Molts pares que avui tenen 30, 40 o 50 anys han dimitit de la seva funció davant dels fills. Els pares han de procurar que els fills tinguin allò que creuen que necessiten, però els han d'imposar unes obligacions. Abans, si ens castigaven a l'escola, miràvem que a casa no ho sabessin, perquè ens la carregàvem dues vegades. Ara l'alumne arriba a casa, diu que l'han castigat o que li han posat males notes i l'endemà ja tenim el pare o la mare que va a veure el mestre per queixar-se de les notes que han posat al seu fill. En resum, l'escola no va bé.

7. El mestre ha de ser una persona de cultura, de cultura general, que s'interessi per tot. Que no sigui especialista, i encara menys erudit. Un mestre que no llegeix llibres ni diaris i que no té una curiositat intel·lectual no serà un bon mestre. Si el mestre té cultura general, si és un bon mestre de capçalera, recuperarà el prestigi que havia tingut.

8. Moltes escoles pretenen que cada nen tingui un ordinador. Jo no estic mai en contra de les novetats tècniques ni tecnològiques, però les hem de fer servir al nostre servei, sense ser-ne esclaus. Hi ha gent que va adelerada amb Internet, hi busca fins i tot allò que no li interessa.

9. La cultura popular és la base on s'aguanta la cultura de qualsevol poble. Jo vinc de baix, no sóc un intel·lectual pur, no escric per a mi, escric per als altres. Per això reivindico la cultura popular. Com el teatre, que és l'expressió més completa de la literatura. Tot escriptor aspira a fer una bona obra de teatre. Vam estar molts anys sense teatre català. I sense teatre una cultura queda amputada, va amb una sola cama. Ara n'hi ha, tant de propi com traduït, i la gent hi va.

10. Crec que el bilingüisme és nociu. Això ho vaig escriure sobre Josep Pla: el bilingüisme és una manera d'escriure malament dos idiomes. Molta gent m'ho va retreure, però resulta que el mateix Pla va admetre que hi estava d'acord. Ja costa molt d'escriure bé la pròpia llengua. Algú s'imagina una Mercè Rodoreda intentant dir tot allò en castellà? És impossible. Només ho podria escriure un autor castellà tan bo com ella. La llengua pròpia és la base, i la prova és com s'hi arrapen fins i tot els països que sembla que la tenen tan segura, com França o Itàlia: tan bon punt surt en un racó una altra llengua, ja esclata l'alarma. I es comprèn, perquè la llengua forma la unitat de la nació. Diguin el que vulguin, és així.

11. Massa gent es veu amb cor d'escriure poemes, per desgràcia.

12. Mai no està tot escrit, per més que el nombre de situacions dramàtiques sigui limitat. Sempre hi haurà qui escriurà. Però avui la literatura no es projecta tant com abans sobre la gent. No crec que s'acabi la literatura, perquè els problemes humans i les situacions hi seran sempre. L'amor, la

mort, Déu... són temes inesgotables, que no s'acaben. I porten l'escriptor a adoptar una o altra forma literària, perquè necessita deixar dit allò. És escriptor aquell que necessita escriure. Si ho fa per força, malament. Només haurien de dedicar-se a escriure els qui no poden estar-se'n.

13. El franquisme va ser molt dur, sí, però no va ser sempre igual, no van ser 40 anys d'una sola peça. Quan el 1945 Franco va veure que perdien els seus, que afusellaven Mussolini i se suïcidava Hitler, ell va fer un gir. Als anys seixanta, la censura va canviar. Es van començar a publicar moltes traduccions al català. El franquisme va evolucionar, fins i tot econòmicament. Els catalans vam ser víctimes d'un intent de genocidi cultural, però va ser un intent frustrat: no se'n van sortir.

14. Jo sóc creient, i cada dia quan em llevo dono gràcies per haver viscut. He patit molt, com tothom. No sóc ambiciós i no he demanat res, però m'he trobat ascendint sense buscar-ho: he entrat en una escola i al cap de poc me n'han fet director, he entrat en una entitat i al cap de poc me n'han fet president... A la meua dona la vaig haver d'anar a buscar jo, això sí. Però també em va sortir bé: ella m'esperava. Tot i patir per Catalunya, per la llibertat, per tot el que passa al món, per les guerres, per la fam, perquè s'estan celebrant els 70 anys dels drets humans i es fan uns Jocs Olímpics a la Xina, on no hi ha drets humans ni res... Tot i això, encara tinc ganes de viure.

Declaracions extretes de l'entrevista feta per Eva Piquer i publicada en el llibre Catorze de cara al 2014. (<http://evapiquer.cat/2014/02/catorze-de-cara-al-2014/>)

Màrius Serra conversa amb Joan Triadú:

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=doErkm72vZs>